

mohli slyšeti. Výsledek toho byl, že jsem byl zahrnut ze všech stran, z blízka i z dále, přípisy, jednak abych sdělil tajemství tohoto drahocenného přístroje, jednak abych poskytl písemně dobrou radu a pomoc. Poněvadž bohužel nemohu vyhovět, prosím, abyste tyto mé řádky laskavě přijal k opravení svého názoru o mém akustickém vynálezu, přičemž musím jen litovat, že se mi tímto způsobem nepoštěstilo pomoci. Kdyby se mi během dalších výzkumů a pokusů podařilo sestrojít lepší a vhodnější naslouchací aparát než-li dosavadní, jak o to ovšem usilují, neopomenou to na patřičném místě pod svým jménem uveřejnit.“ Pro zahraniční pisatele vyšlo toto prohlášení v němčině jako Private Erklärung.

Purkyně vysvětluje význam fyziky pro medicínu

O významu fyzikálních znalostí pro fyziologii se dozvídáme z jeho projevu při slavnostním otevření fyziologického ústavu v Praze 6. října 1851. V přednášce Pojem fyziologie uvádí: „Kostra živočicha je soustava mnohonásobných pák, jimiž jisté síly podle zákona mechanické statiky a dynamiky hýbají. Postava celého těla, pohybování paží a rukou při rozmanitých pracích uměleckých a řemeslných, pohyby zvířecích končetin při chůzi a běhu, skákání, letu a plavání, obraty krku i hlavy, spřádání rozličných řas v ústech, hýbání jazykem, změny ve světlosti průdušnic a v hlasové šterbině při mluvení a zpěvu, to vše se děje podle zprvu psa-

ných zákonů fyziologické statiky a mechaniky. Kromě toho musí se výklad i vidění a slyšení opírat o fyzikální pravidla, čemuž fyziologická optika a akustika učí. Mokré části se pohybují dle zákonů hydrauliky.“

Proč se Purkyně neproslavil jako fyzik, ale fyziolog, vysvětluje celá věta, jejíž první slova jsem uvedl jako motto: „Moje první milenka byla fyzika, které jsem se nikdy docela neodřekl, ač později, snad že jediný prostředek dosáhnouti známostí přírodních věd bylo studium medicíny, více jsem přilnul k naukám fyziologickým a již co student učitelství fyziologie za úlohu svého žití jsem považoval.“

Použitá literatura uvedena na webu Živý.

Štěpán Svačina

Farmakolog profesor Jan Švihovec obdržel na zámku v Libochovicích Purkyňovu cenu ČLS JEP

Udělování Purkyňovy ceny v rodišti Jana Evangelisty Purkyně v Libochovicích na zámku navrhl v r. 1962 Spolek lékařů v Ústí nad Labem a od té doby je cena předávána v rámci tzv. Purkyňova dne pořádaného zde od r. 1959. Cena byla do r. 1969 udělována za nejlepší publikaci roku a později s jedinou výjimkou vždy jedné osobnosti, která se nejvíce zasloužila o rozvoj medicíny u nás, tedy v Československu a později jen v České republice. Od r. 1990 je výběr osobností pro toto nejvyšší ocenění bez politických vlivů a v předsednictvu České lékařské společnosti J. E. Purkyně je obvykle hlasováno zhruba o 10 návrzích z jednotlivých odborných společností.

Na 65. Purkyňově dni v Libochovicích byla 14. června 2023 udělena Purkyňova cena významnému českému farmakologovi prof. MUDr. Janu Švihovcovi, DrSc.

Jan Švihovec se narodil v r. 1937 v Písku. Zažil proměnu gymnázia na jedenáctiletou střední školu. Na lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Plzni promoval r. 1961. Po

1 V letošním roce převzal Purkyňovu cenu České lékařské společnosti J. E. Purkyně farmakolog Jan Švihovec (druhý zleva), na snímku společně s předsedou ČLS JEP Štěpánem Svačinou (vlevo), druhým místopředsedou ČLS Vladimírem Paličkou a ředitelkou sekretariátu ČLS JEP Monikou Šenderovou. Foto M. Stavinoha

studii byl zaměstnán jako řádný aspirant na Farmakologickém ústavu tehdejší Fakulty dětského lékařství UK v Praze-Motole, aspiranturu zakončil v r. 1964. Roku 1990 získal hodnost DrSc. ve farmakologii.

V letech 1966–67 absolvoval studijní pobyt ve Farmakologickém ústavu ve Winnipegu v Kanadě. Od r. 1964 byl zaměstnán na Farmakologickém ústavu FDL UK jako odborný asistent, od r. 1981 jako docent a od r. 1991 jako profesor. V letech 1982–89 působil ve Státním ústavu pro kontrolu léčiv jako náměstek ředitele a vedoucí V. odboru komplexního hodnocení léčiv.

Od r. 1988 byl přednostou Farmakologického ústavu 2. lékařské fakulty UK v Praze.

Je členem České farmakologické, České farmaceutické a České internistické společnosti ČLS JEP, mezinárodních společností International Society for Infectious Diseases, International Society of Cardiology, Federation of European Toxicologists and European Societies of Toxicology, European Society of Clinical Pharmacology a International Union of Pharmacological Sciences. Od r. 1978 byl členem pracovní skupiny DRUG WHO a expertem Světové zdravotnické organizace v oblasti Essential Drugs a Clinical Pharmacology. Mnoho let byl členem předsednictva ČLS JEP a předsedou její Komise pro lékovou politiku a kategorizaci léčiv, předsedou Subkomise pro antibiotickou politiku ČLS JEP, předsedou České farmakoekonomické společnosti.

Ve výzkumu se zabýval především placentárním transportem léků, farmakologií hladkých svalů, metodologií klinického hodnocení léků, farmakoekonomickými studii, lékovou politikou, systémy zdravotního pojištění, etickými problémy hodnocení nových léčiv nebo databázemi informací o léčivech. Publikoval přes 90 prací a editoval více než 20 knižních publikací.

Purkyňovu cenu letos obdržel farmakolog s úspěchy v základním i aplikovaném výzkumu, ale zejména osobnost, která zásadním způsobem ovlivňovala po r. 1990 vstup nových léčiv na český trh a jejich úhradu ze zdravotního pojištění. Prof. Švihovec se významně zasloužil o demokratické a funkční systémy uvádění nových léků a mimo jiné ovlivnil i to, že nová léčiva jsou u nás výrazně dostupnější než ve většině vyspělých zemí. Jan Evangelista Purkyně, který se výrazně zabýval i farmakologií, by jistě měl radost, že cena spojená s jeho jménem byla letos udělena farmakologovi.

Deska se jmény všech nositelů Purkyňovy ceny je umístěna v předsáli Lékařského domu v Praze a také v kavárně Café Purkyně. Od udělení Purkyňovy ceny farmaceutovi prof. Jaroslavu Květinovi v r. 2017 uplynulo tedy již 6 let, než byl oceněn prof. Jan Švihovec, významný představitel oboru zabývajícího se rovněž léky.

Panu profesorovi upřímně gratulujeme a přežeme mnoho dalších sil a úspěchů.

Přehled nositelů Ceny J. E. Purkyně a odkaz na videozáznam 65. Purkyňova dne najdete na webu Živý.